

DR. GÁSPÁRDY ELEMÉR 1881. február 15-én született Egerben (Heves vm.). 22-én keresztelte Sebestény József (†1901) káplán a Szt. János Érseki Főszékesegyházban. Keresztszülei anyai nagynénje, okolicsnai (Liptó vm.) Okolicsányi Hermin (*PEST, 1836.) és Géza bátyja voltak. Szülei ekkor a város 1/4-ben laktak. Középiskoláit 1890. szeptemberében a Ciszterci Rend Egri Kat. Főgimnáziumában (CEF) kezdte Saád Henrik(*EGER, 1861.†SZENTGOTTHÁRD 1943.) zenetanár osztályban. **Szülei halála után nagybátyja, Okolicsányi Lajos** (*NYÍRTASS, 1834) közbirtokos, számvevő gyámsága alá került és egy évre ki is maradt a tanulásból. Gyámja 1892. szeptemberétől, a II. o. kezdetével az 1642. óta működő Podolini (Szepes vm.) Kegyes Tanítórendi Algimnáziumban helyezte el, ahol három osztályt végzett el, az 1894/95-ös tanévet Koller Károly (*OLASZFALU, 1818. †1863 előtt) mértan- és latintanár osztályában. Az 1895/96-os tanévben a nyolc osztályos Kisújszállási (Jász-Nagykun-Szolnok vm.) Ref. Gimnáziumban végezte el az V. osztályt itt Kabós Bálint (*MAGYARNÁDAS, 1857. †BÉKÉSCSABA, 1906) történelem-latin tanár osztályában vívni is tanult. A VI. o.-t kétszer, a pozsonyi (Pozsony vm.) Ágostai hitvallású Evangélikus. Líceumban végezte: az 1896/97-es tanévet Győrik Márton (*GÁLOS, 1848 †POZSONY, 1924.földrajz/történettanár, az 1897/98-as tanévet Hirschmann Nándor (*POZSONY, 1857. POZSONY, 1930.) mennyiség- és természettanár osztályában. Az 1898/99-as tanévet is itt kezdte meg a VII. o.-ban, de Hirschmann Nándor osztályfőnök által még év közben eltanácsolták. Az utolsó két évet 1899. és 1900. között Érsekújvárott (Nyitra vm.), a Felix János (*BAJA, 1854. †BUDAPEST, 1902.) igazgató vezette államilag segélyezett Községi Katolikus Főgimnáziumban járt, ahol Novotny Henrik (*RÁKOSPALOTA, 1873. †BUDA-PEST, 1923.) magyar és német nyelv- és irodalomtanár, Bukovinszky István (*PÓCSPETRI, 1874. †DEBRECEN, 1936.) görög nyelv- és irodalomtanár, Barak Imre (*HAJDÚBÖSZÖRMÉNY, 1862.) matematika- és fizikatanár és Kottasch Rudolf (*ERDŐ-VÁGÁS, 1853.) latin nyelv- és irodalomtanár oktatta. Itt is tette le az érettségít, majd az ismétlő érettségít 1901. június 13-án. Mivel jogi pályára készült, Egerbe hazatérve az Érseki Joglíceum hallgatójaként a Liceum épületében kezdte a tanulmányait, de jogi diplomáját végül nem itt szerezte meg.

Elemér 1903. február 28-án Egerben feleségül vette szigeti (Máramarossziget, Máramaros vm.)

Buzáth Sarolta (*EGER, 1880. május 26. †BUDAPEST, 1962. július 1.) - id. szigeti Buzáth Lajos (*MÁRAMAROSSZIGET, 1855. augusztus 16. †EGER, 1899. április 6.) és lovag Eisenmayer Emília (*EGER, 1861. április 16. †HEVESVEZEKÉNY, Heves vm., 1933. július 20.) leányát (utóbbiak esküdtek 1879. szeptember 24-én, Egerben). Ridárcsik Imre (*BUZITA, 1864. †EGER, 1941.) érseki titkár eskette őket, a férj tanúja Okolicsányi Lajos (*NAGYIDA, 1858.) anyakönyvi felügyelő, a feleség tanúja sógora, nemes pápai (Veszprém vm.) Vratarics Gyula (*PUSZTAVEZEKÉNY, 1869. május 24. †EGER, 1926. november 5.) földbirtokos, akkor takarékpénztári pénztárosok voltak. A fiatalok egy hevesvezekényi vadkacsavadászat során ismerkedtek meg. **Elemér ebben az időben Hatvanban (Heves vm.), a Hatvani út 9-ben, menyasszonya pedig Egerben, a Kossuth (Piac, most Dobó) tér 4. alatt lakott édesanyjával.** A házaspár az esküvő után az egri Deák Ferenc u. 18-ba költözött. Id. Buzáth Lajos szülei az örmény származású Buzáth Kristóf (*MÁRAMAROS-SZIGET, 1803 †MÁRAMAROSSZIGET, 1878. március 14.) kereskedő és Ember Anna (*1814 †MÁRAMAROSSZIGET, 1877. január 9.) voltak, esküdtek 1835. február 3-án Máramarosszigeten. Id. Buzáth Lajos 1876-ban gyógyszerészi oklevelet nyert, 1878-ban özv. Schutttag János (*kb. 1828. †EGER, 1877.) gyógyszer-tár tulajdonos özvegyétől, Köllner Franciskától (*EGER, 1832. †EGER, 1886.) megvásárolta a Kossuth (Piac-, most Dobó) tér 2. alatti **Kígyó gyógyszer-tárat.** Később nem csak egri szőlőnagybirtokosként, hanem Heves vm.-i virilistaként (1888.) is nevet szerzett magának. A szőlőművelés és szőlőfelújítás terén elért érdemeiért a Gödöllőn (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.) **1898. május 24-én kiadott nemeslevélben „szigeti” előnévvel nemességet kapott Ferenc József** (*SCHÖNBRUNN, 1830. †SCHÖNBRUNN, 1916.) **királytól.** Számos kulturális egyesületnek tagja volt s a legtöbbnél a legnehezebb tisztelet viselte: így pénztárnoka volt a Heves vm.-i Jótékony Nőegyletnek, a Heves Vármegyei Orvos-Gyógyyszerész Egylet egri szervezetének, a Római Katolikus Iskolaszéknek, a Magyarországi Kárpát Egyesület (MKE) Egri Bükk Osztályának (1891. és 1897. között, egyúttal az MKE Egészségügyi Osztályának is bizottsági tagja volt). 1895-ben a Város I. negyed fertálymestere volt. Az Egri Kereskedelmi és Ipar Hitelintézet elnöki tisztje és a Heves vm.-i, továbbá az egri városi törvényhatósági bizottsági tagsága mellett az egri szőlő részvénytársulat igazgatói tisztét is ellátta. A szőlőtelepítéssel ropant adósságokba verte magát - több mint 60 hitelező 31.000 frt.-ot követelt rajta, melyektől nem tudott szabadulni. Ezen követelések, a megfizetetlen váltók és a ringbukással történt tetemes veszteséggel járó börzespekuláció járult gondjaihoz. Elkeseredett, a veszteséget nem tudta elviselni.

Id. Buzáth Lajos testvérei Buzáth Róza (*kb. 1836. †BEREGSZÁSZ, Bereg vm., 1881. szeptember 1.) {férje Buzáth Kajetán (*ÚJLAK, Ugocsa vm., 1823. †BEREGSZÁSZ, 1880. február 13.) bizottságának

tagja, 1847- től a helyi gyógyszerár tulajdonosa}, Beregszász városi Buzáth Mária (*kb. 1836. †MÁRAMAROSSZIGET, 1890. október 31.) {férje Jakobovics Mihály (†1870.)}, Buzáth Julianna (*kb. 1838 †PILISCSABA, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1906. október 23.) {férje Gottier Lipót (*1820. †MUNKÁCS, Bereg vm., 1887. január 26.) gyógyszerész, gyógyszerár tulajdonos}, Buzáth Rebeka (*kb. 1840. †BEREGSZÁSZ, 1888. március 29.) {férje Bloksay István (*NYITRA, Nyitra vm., 1826. április 26. †BEREGSZÁSZ, 1884. november 18.) ügyvéd, közjegyző}, Buzáth Eulália (*kb. 1840. †NAGYSZEBEN, Szeben vm., 1902. március 6.) {férje nemes Czipótt József (*HÓDOS, Vas vm., 1834. december 19. †BUDAPEST, 1873. július 20.) vend számtartó}, Buzáth Terézia (*MÁRAMAROSSZIGET, 1846. †BUDAPEST, 1913. január 24.) {férje russori (Szolnok-Doboka vm.) Jakab Péter (*SZINÉRVÁRALJA, Szatmár vm., 1835. május 31. †MÁRAMAROSSZIGET, 1903. február 14.) ügyvédi kamarai elnök}, Buzáth Katalin (*MÁRAMAROSSZIGET, 1848. október 7. †MUNKÁCS, 1920. március 12.) {férje lehotkai (kisirákói) és bisztricskai (mindkettő Turóc vm.) dr. Lehoczky Tivadar (*FUŽINE, Fiume Ker., 1830. október 5. †MUNKÁCS, 1915. november 25.) ügyvéd, uradalmi főügyész, az 1848/49. évi forradalom és szabadságharcban honvédszázados, régész, történész} voltak.

Eisenmayer Emília atyja ritter von Eisenmayer Viktor (*KASSA, Abaúj vm., 1833. december 11. †MAKLÁR, Heves vm., 1874. május 4.) hivatalnok, 1860. augusztus 15-én az egri reformátusok és evangélikusok egyházalakító közgyűlésén az egyik alapító, 1861-ben az egri lövölde részvényes tagja, anyja Bajzáth Emília (*1835. október 25. †EGER, 1901. december 10.), testvérei Eisenmayer Ilona (*kb. 1859. †BUDAPEST, 1909. július 18.) {férje Szelnár Adolf (*GYÖNGYÖS, Heves vm., 1858. december 28. †BUDAPEST, 1908. augusztus 19.) műkertész, 1888-tól kertészettulajdonos/vezető, virágkereskedő, az Országos Magyar. Kertészeti Egylet alapító tagja, titkára (1893), alelnöke (1905)} és Eisenmayer (1893-tól Bajzáth) László (*EGER, 1869. október 17. †EGER, 1906. augusztus 31.) kereskedő, Eger városi képviselőtestületi és Heves vm. bizottsági tag {neje Nagy Erzsébet (†1912. és 1920. között)} voltak.

Eisenmayer Emília ifjú araként az Egri Korcsolyázó Egylet elnökségi tagja volt, rideg természetű asszonyként ajándékot adni és kapni nem szeretett, értékeihez görcsösen ragaszkodott. Vagyona túlnyomó része értékpapírokban, kamatozó kölcsönökben hevert, később minden ezen felüli ingó vagyonát hadikölcsönbe fektette. Rendszeresen olvasott szépirodalmi műveket, nagyon érdeklődött minden iránt, ami a világban történt. Bámulatosan tudta az uralkodóház minden tagjának személyi adatait, a főhercegekről úgy tudott beszélni, mint személyes ismerőseiről. Mindig egyforma kedélyű, közlékeny és beszédes volt.

Buzáth Sarolta testvére:

a) **Buzáth Anna** Jozefa Emília (*EGER, 1881. május 2. †DEBRECEN, Hajdú-Bihar vm., 1952. augusztus 28.) gyámajpául 1880-tól, a szülők elhalálózásakor az árvaszék Elemér apját, Gézát jelölte ki. **27 esztendősen kezdett verseket írni** diósadi (Bihar vm.) és lelei (Szilágy vm.) Ady Endre (*ÉRMINDSZENT 1877. †BUDAPEST, 1919.) hatására, de egyéni hangját hamar megtalálta. Kritikusai szerint írásainak határozott ritmusa és formai biztonsága mellett erős érzelmi átélése volt. Koudela Géza (*KALOCSA, 1894. †BUDAPEST, 1939.) pap, zeneszerző, orgonaművész, az egyházzene tudósa több költeményét meg is zenésítette. „*Óceán*” (Gárdonyi Társaság, Eger, 1926.) c. verseskötetének előszavát szentistváni (Borsod vm.) Babits Mihály (*SZEKSZÁRD, 1883. †BUDAPEST, 1941.) írta. Írásai megjelentek a Nemzeti Újság, a Literatura, a Napkelet, az Új nemzedék, az Egri Népújság és a Nemzeti Szalon c. lapokban is. Az Aradon (Arad vm.) megjelenő *Vasárnap c. lapnak állandó munkatársa volt. Férje, Vratarics Gyula* az 1879/80-as tanévben a Ciszterci Rend Egri Kat. Főgimnáziumának 1.o.-os, az 1880/81-es tanévben a Kalocsai (Pest-Pilis-Solt Kiskun vm.) Érseki Főgimnázium 2. o.-os, az 1882/83-es tanévben a győri (Győr vm.) bencés Főgimnázium 3. o.-os, az 1884/85-ös tanévben a Gyöngyösi Katolikus. Főgimnázium 4. o.-os, az 1885/86-os tanévben a Pozsonyi Kereskedelmi Akadémia (PKA) alsó A/ o.-ának, az 1886/87-es tanévben a PKA alsó B/ o.-ának, az 1887/88-as tanévben a PKA felső o.-ának tanulója volt. A Hevesmegyei Takarékpénztár Rt. segéd tisztje (1885), segéd titkára (1896, 1900), pénztárnoka (1901, 1908), főkönyvelője (1909 -, 1915), cégjegyzője/cégvezetője (1910-1920), majd igazgatója (1916-1920), az egri Első M. Lakatos- és Lemezárugyár Rt. igazgatósági tagja (1901-1921), a Füzesabony (Heves vm.) és Vidéke Takarékpénztár Rt. Felügyelő bizottságának tagja, majd elnöke (1909- 1918) a Hevesvm.-i Pénzügyi Tisztviselők Egyesületének alelnöke (1909-, 1921), az Egri Gőzmalom Rt. Felügyelő bizottságának tagja (1913-1923), a Tiszafüredi (Heves vm.) Takarékpénztár Rt. igazgatósági tagja (1917-1921), a tiszafüredi Középtiszai Hajózási és Kereskedelmi Rt. igazgatósági tagja (1920/21), az egri Hering-féle Mezőgazdasági Gépgyár és Vasöntöde Rt. igazgatósági tagja (1922-h), az egri Egyházmegyei Takarékpénztár Rt. igazgatósági tagja, majd pénztár-igazgatója (1922-h.), az Első Bélapátfalvai (Borsod vm., most Heves vm.) Kőedénygyár igazgatósági tagja (1922). Egyebekben vezekényi és erdőkövesdi (Heves vm.) földbirtokos volt, esküdtek 1899. október 17-én Egerben.

A 1.) **Vratarics Klára** (*EGER, 1900. október 1. †BUDAPEST, 1984. november 6.), férje dr. Hunyadi-Buzás Endre (*EGER, 1895. október 21. †BUDAPEST, 1972. október 12.) - Hunyadi-Buzás Elek (*ALDEBRŐ, Heves vm., 1870. március 29. †GYÖNGYÖS, 1941. január 29.) fűszerkereskedő és Sztupka Matild (*EGER, 1874. augusztus 31. †BUDAPEST, 1942. február 24.) fia - jogász, 1925. és 1934. között Heves vm. főjegyző helyettese, 1934. és 1940. között Heves vm. főjegyzője, az Egri Községi Közigazgatási Tanfolyam ügyvezető igazgatója, gordonkaművész, a Magyar Élet Pártja egy.-i képviselőjéhez (1941-1944), esküdtek 1923. október 19-én Egerben. A Pápay Klára néven ismertté vált asszony tanulmányait Ódry Árpád (*BUDAPEST, 1876. †BUDAPEST, 1937.) magániskolájában végezte. 1921-től 1940-ig az Egri Műkedvelők Köre és az egri Thália Színtársulat vezető színésznője és rendezője, valamint a Hevesmegyei és Egervidéki Jótékony Nőegylet tagja volt. Az 1930-as évek közepén Ascher Oszkár (*BUDAPEST, 1897. †BUDAPEST, 1965.), az 1940-es évek elején Abonyi Gézánál (*BUDAPEST, 1894. †BUDAPEST, 1949.) tanult színészetet. 1941-től 1944-ig a Pünköszt Andor (*KASSA, 1892. †BUDAPEST, 1944.) vezette Madách Színház tagja volt. 1953-i Budapesten működött a Néphadsereg Színházban és a Nemzeti Színházban, 1954/55-ben a pécsi (Baranya vm.) Nemzeti Színház, 1956/57-ben a Kecskeméti (Bács-Kiskun vm.) Katona József Színház művésze volt, főként drámai jellemszerepeket játszott. Dr. Zilahy Lajos (*NAGY-SZALONTA, 1891. †ÚJVIDÉK, 1974.) *Valamit visz a víz c.* filmjében is szerepelt. **Elbeszéléseit, kisebb műfordításait 1960-tól rendszeresen közölte a Vigília és az Új Ember c. folyóiratok.** Főbb szerepei: Főnökné (Babay József: Körtánc), Anne-Marie (Ardrey: Jelzőtűz), Helsethné (Ibsen: Rosmersholm).

A 2.) **dr. Vratarics György** (*EGER, 1908. szeptember 24. †BUDAPEST, 1987. december 26.) jogász, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolát 1932-ben elvégzett zongoraművész, okleveles zenetanár (1934-), vallás- és közoktatásügyi miniszteri titkár, majd miniszteri osztálytanácsos, a II. világháborút követően családjával együtt Dombrádra (Szabolcs-Szatmár vm.) telepítették ki. **Felesége Györffy Zsuzsanna** (†1992. december 6.) zongora-és harmonika tanárnő.

b) **Buzáth Lajos** (*EGER, 1883. október 23. †1944. után) 1893-tól 1900-ig a CEF tanulója volt, végül 1902-ben a löcsei (Szepes vm.) Katholikus Főgimnáziumban tette le az érettségit. Később a MÁV egri vasútállomásának fogalmazója (1915, 1917), segédtitkára (-1922), titkára (1922-, 1929), a MÁV szerencsi (Abaúj-Torna vm.) vasútállomásának titkára (1932 -1940), tanácsosa (1940-), a MÁV Miskolci (Borsod vm.) Üzletvezetőség tanácsosa (-1944). Neje Le Derlé Irén (*MAKLÁR) - az erdélyi származású Le Derlé Róbert (†1943. után) MÁV üzemi segédtsízt és Daber Márta (*BRESLAU, Porosz Királyság, most WROCLAW, Lengyelország 1883. november 6.) leánya -, 1917-ben Egerben végezte el az Angolkisasz-szonyok Polgári leányiskoláját, majd MÁV-alkalmazottként dolgozott, esküdtek 1930. szeptemberében. A férj édesanyja a Deák Ferenc u. 2-ből hozzájuk költözött.

Elemér 1904-ben a karlsbadi (OMM, most Karlový Vary, Csehország) gyógyfürdőben kúraltatta magát. **1905. május 7-én** a kolozsvári (Kolozs vm.) Ferenc József Tudományegyetemen **nyerte el az állami tudományi (jogi doktori) oklevelet.** Pályafutását 1905. szeptember 6.-án mint Heves vm. tb. **aljegyzője** kezdte, innen került 1906. január 3-tól a Kereskedelemügyi Minisztérium (KM) Elnöki Osztályra dr. Stetina József (*1854. †SZADA, 1923.) (1908) **miniszteri tanácsos**, MÁV-igazgató, majd dr. Neumann Károly (1912, 1914) miniszteri tanácsos vezette III. szakosztályának (Vasúti üzletigazgatóság. Társasági fővasutak) 1. (vasútépítési és üzleti közigazgatás) ügyosztályára **fizetés nélküli segédfogalmazónak** - 1907. novemberétől a VII. fizetési osztályba kinevezett **fizetési segédfogalmazónak** -, ahol az ügyeket ebben a minőségben 1912-ig végezte kolozsvári (Kolozs vm.) dr. Kolossváry László (†kb. 1936.) (1910/11), dr. Szilassy Zoltán (*MUNKÁCS, 1884. †1947. után) (1911) és udvardi és kossuthi (mindkettő Turóc vm.) Kossuth Lajos segédfogalmazókkal együtt. 1912-től 1918-ig (1914-ben Oláh Gábor volt miniszteri fogalmazó társa) **miniszteri fogalmazóként** tevékenykedett a Kereskedelmi Minisztériumban, a Budapest VIII. ker. Luther u. 3-ba. A KM által indított közlekedésügyi tanfolyam keretében szervezett vasúti tisztképző tanfolyamon 1913-tól 1924-ig **rendes tanárként vasúti földrajzot és történetet oktatott**, majd ugyanott a felügyelő bizottság jegyzőjeként működött (1928). 1916. áprilisában a Zabok-Donja Stubica (Zágráb vm.) **Vasútépítő Rt. igazgatósági tagja lett.**

Elemér és Sárika felesége Budapestre költözött az I. ker. (most II. ker.) Fő u.78-ba (1906, 1908), a II.ker. Margit krt. 1-be (1909, 1911), a Margit krt.19-be (1912, 1916), illetve a Margit krt. 13. fszt-re (1910, 1916). Elemér több ízben szerepelt vasúti szakértőként, mint ilyen kiadta a 400 oldalas, kitüntetett elismerésben részesített, bessenyői és örvendi (mindkettő Bihar vm.) Beöthy László (*HENCIDA, 1860. †BUDAPEST, 1943.) kereskedelemügyi miniszter felkérésére írt „**Vasúti földrajz és történet**” (Vasúti tisztképző tanfolyam, Bp., 1915., Jókai) c. tankönyvet. 1918-ban **miniszteri segédtitkári**, majd 1918. december 31-én

a VII. fizetési osztály szerinti fizetéssel **miniszteri titkári** kinevezést nyert. Kényszerítő körülmények hatására a proletárdiktatúra idején belépett a Magyar Kommunista Pártba. Az ügyben a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság bukása után a KM vizsgálatot folytatott s az 1919. november 4-én kelt 6.539/eln. sz. határozatával az ellene indult eljárást beszüntette.

Elemér a Kereskedelmi Miniszteri kiküldöttként két éven át az Országos Menekültügyi Hivatalban (OMH) működött, melynek már megszervezésében is részt vett. Az előzményekről tudni kell, hogy a magyar kormány által 1919-ben létrehozott titkos „erdélyi minisztériumban” még októberben két Főosztályt szerveztek. Az egyik Gagyí Dénes vezetésével az erdélyi menekültek ügyeivel foglalkozott s Elemért 1919. október 31.-én mint miniszteri titkárt a 6.532. sz. utasítással az OMH erdélyi menekülteket segítő főosztályra, a (VIII.) Sándor (most Bródy Sándor) u. 8. alatti korábbi Képviselőházba rendelték, aminek épülete manapság a Magyarországi Olasz Kultúr Intézetnek ad otthont. S bár ez a „minisztérium” Huszár (Schorn) Károly (*NUSSDORF, 1882. †BUDAPEST, 1941.) miniszterelnök kormányának megalakulásával, 1919. november 24-én megszűnt, osztályai vitéz bethleni (Szolnok-Doboka vm.) gróf Bethlen István (*GERNYESZEG, 1874. †MOSZKVA, 1946.) miniszterelnök háttérirányításával a Béke-előkészítő Iroda B csoportjaként tovább működtek. Az erdélyi menekültek főosztálya 1920. tavaszán átalakult, a másik főosztály. három osztálya a gróf Teleki Pál vezette béke előkészítésben vett részt. A széplaki (Szolnok-Doboka vm.) báró dr. Petrichevich-Horváth Emil (*DÉS, 1881. †BUDAPEST, 1945.) irányította osztálya megszállt területeken történt jogsérelmekről gyűjtött információkat, illetve az erdélyi magyar vezetőkkel, a román kormánnyal és a keleti antant seregek főparancsnokságával tartotta a kapcsolatot. Az osztály rövid ideig működött, mert 1920 tavaszán dr. Petrisevich-Horváth Emilt az OMH vezetésével bízták meg. 1921. augusztus 31-én miniszteri osztálytanácsossá nevezetett ki s 1922/23-ban a KM felsővisói (Máramaros vm.) dr. Fináczy Béla (*BUDAPEST, 1875. †BUDAPEST, 1948.) szakosztályfőnök, miniszteri tanácsos vezette V. szakosztályán (Fővasutak és saját használatú vasutak ügyei) intézte az ügyeket.

Nemsokára megjelent tőle az **Ezeréves álom c. 130 oldalas regény** (Pfeifer Ferdinánd, Bp., 1921., M. Lap- és Könyvkiadó) egybekötve 24 oldalon megjelent négy elbeszéléssel : **A borostyángyöngy, A hála, A takarékoság és A hajó kincse.**

1926-ban Párizsba, 1927-ben Londonba tett tanulmányutat. Elemért mint az akkori kormánypárt, a Keresztény-Keresztény Kiszegző-, Földműves és Polgári Párt (Egységes Párt) hivatalos jelöltjét a Heves vm.-i 4. (hevesi) választókerület választói - a megelőzőleg megszerzett 4.261 aláírási jelölés alapján, a nevezett későbbi vesztes által megszerzett 2.966 aláírási jelölés alapján - 1926. december 10-én csoltói (Gömör-Kishont vm.) és tejedi (Pozsony vm.) Bazsó Tivadar (*HEVES, 1891. †HEVES, 1941.) földbirtokos, 1916. és 1923. közötti hevesi főszolgabíróval szemben 2.748 szavazattal 2.251 szavazat ellenében **országgyűlési képviselővé választották**, minisztériumi állását ekkortól szüneteltette. Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925:XXVI. tc. a férfiak aktív választójogát a 24., a nőknél a 30. életév betöltéséhez kötötte, megkívánta a 10 éves magyar állampolgárságot, az iskolai cenzust és a kétévi helyben lakást. A választást képviselőjelölés előzte meg, aminek legfőbb mozzanata az ajánlás volt. Az ajánlást a választók 10 %-a, illetve a nagyobb kerületekben 1000 ajánló írásban tehetette meg. Hatályba lépésétől 1944-ig az országgyűlés kétkamarás törvényhozó szervként működött. A képviselőház jellegét tekintve továbbra is népképviselői kamara maradt s ebbe a szavazásra jogosultak a cenzusos, közvetlen, nem mindenben egyenlő és csak néhány kerületben titkos szavazással tartott választások útján küldhették be képviselőiket. A másik kamara az 1926: XXII. tc-vel megszervezett felsőház lett, melyben amellet, hogy felépítésében megőrizte a korábbi főrendiház formuláját, dualizmus kori elődjéhez képest háttérbe szorult az arisztokrácia és megjelentek a modern állami vezetők funkcionáriusai: a korporatív elemek, az érdekképviselői testületek, a tudományos intézetek és a törvényhatóságok.

Az 1927. és 1931. közötti országgyűlési ciklusban (ténylegesen 1927. január 28. és 1931. június 6. között) több, mint ötven beszédet tartott s a következő törvényjavaslatoknak volt előadó szónoka: „Cegléd környéki gazdasági vasút Ceglédvezsenyi vonalának engedélyezése”, „Gépjárművek közúti forgalma és a közúti közlekedés szabályozása tárgyában 1926. évi április hó 24.-én Párizsban aláírt nemzetközi egyezmények becikkelyezése”, „Bodrogközi gazdasági vasutat a Nyíregyháza-vidéki (Szabolcs vm.) Kisvasutakkal összekötő Kenézlő-balsai (Szabolcs vm.) vasútvonal engedélyezése”, „Közhasználatú gépjárművállalatok”, „Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 1928. évi XI. Egyetemes Értekezletén a legkisebb munkabérek megállapítására vonatkozó eljárások tárgyában elfogadott ajánlás”, „Országos Utfejlesztési Alap 1927/28. és 1928/29. évi kezelése”, „Központi Statisztikai Hivatal 1929/30. évi munkatervé”, „Hivatalos statisztikai munkaterv”, „Népszámlálás 1930-ban”. **A következő, 1931-es választási ciklus során Elemért ezúttal is egyhangú választással, ugyancsak a Heves vm.-i 4. (hevesi) választókerületben ismét országgyűlési képviselővé választották.**

Az 1931. és 1936. közötti egy-iki ciklusban a következő fontosabb törvényjavaslatok vitájában szólalt fel: „Gazdasági és hitelélet rendjének, továbbá az államháztartás egyensúlyának biztosításáról szóló 1931: XXVI. tc. alapján kiadott rendeletek”, „Költségvetés 1932/33-ra”, „Költségvetés 1933/34-re”, „Közszolgálati alkalmazottaknak és a honvédség tagjainak, valamint mindezek hozzátartozóinak ellátását szabályozó rendelkezések módosítása”, „Iparfejlesztésről szóló 1931:XXI. tc. 34. §-a alapján a törvényhatósági és köz-ségi üzemek tárgyában a belügyminiszter jelentése”, „Budapest székesfőváros közigazgatásáról szóló 1930: XVIII. tc. egyes rendelkezéseinek módosítása”, „Költségvetés 1934/35-re”.

Puritán és egyenes gondolkodású emberként tartották számon barátai és ellenfelei. Parlament felszólalásai arról is nevezetesek voltak, hogy ezekben gyakran saját pártjának hivatalos álláspontját támadta és az általa egyébként támogatott kormány tagjaival is többször keveredett viharos, izzó hangvételű szöcsatába.

„Legnevezetesebb országgyűlési szónoklata 1929. december 10-én elmondott beszéde volt, amelyben elsőnek feddte fel a fővárosi adminisztrációban dívó aránytalanul magas fizetéseket.

A keresztény gazdasági és szociális pártban akkor erősen támadták ezért a beszédért, de állításai egytől-egyig igaznak bizonyultak s ő ezzel a bátorhangú megnyilatkozásával megindítója lett az úgynevezett »mamutfizetések« és álláshalmazások elleni küzdelemnek.” - írta a Magyar Országgyűlési Almanach 1931-1936 (Lengyel L., Vidor Gy., Glóbus Nyomdai Műintézet Rt., 1936.) c. brossúra. A képviselők 4, egyenként 60 fős létszámú bizottságban fejtették ki munkájukat. 1927-ben egyike volt azon képviselőknek, akit a képviselőház részéről a Kivándorlási Tanácsba választottak. 1927/28-ban a Parlament Közlekedésügyi bizottságának és Vízügyi bizottságának tagja, 1929. és 1931. között a Közgazdasági és Közlekedésügyi bizottság tagja (1932-től jegyzője), a Szám-vizsgáló bizottság helyettes elnöke volt. Országgyűlési mandátuma 1935. március 15-én lejárt, az azévi képviselői választáson pedig már nem kívánt indulni, ezért újra szolgálattételre jelentkezett. A fennálló törvényi rendelkezések értelmében korábbi állásába vagy rangjának és képesítésének megfelelő más állásba volt visszahelyezendő, s minthogy rangsorozásának visszamenő hatállyal kellett megtörténnie, státusbeli ranghelye szerint miniszteri tanácsossá kellett volna kinevezni. Azonban akkor a Kereskedelmi és Közlekedési Minisztérium vasúti szakosztályában, ahová beosztották, üres miniszteri tanácsosi állás nem volt, viszont a MÁV-nál megfelelő üres állás rendelkezésre állt, ezért előbb MÁV-főtanácsossá, majd dr. Senn Ottó (*FÜLE, 1879. †BUDAPEST, 1954.) államtitkár, a MÁV igazgatóságának elnöke 1936. január 17-én február 1-i hatállyal - a III. fizetési o. 1. fizetési fokozatába- MÁV igazgató-helyettesé nevezte ki. Kinevezését sok napilap megtámadta: A Magyarországon, az Esti Kurírban, a Nyolc Órai Újságban és több vidéki újságban (Tolnai Világlapja) is megjelentek valótlan, a tényeket nem ismerő körülmények és vádaskodások. Elemér a kinevezésének megtörténte után - hatósági orvosi bizonyítvány alapján, betegségére tekintettel, valójában a személyét érintő sok intrika miatt, a támadások hatására - még abban az évben saját maga kérte dr. Senn Ottó államtitkártól a nyugdíjazását, így pozíciója elnyerése után mindössze négy héttel nyugalományaiba is került. Sokat utazott, beutazta a francia Riviérát és Algert (Francia Protektorátus, most Algéria), Olaszorsz.-ot Nápolyig.

Elemér apjától és anyjától - Béla és Olivér fivéreivel közösen - örökölte az 1.000 m. holdnyi (1 m. hold 0,75 kh-at tett ki) pusztavezekényi (1901-től Hevesvezekény) birtokot. A szülőktől kapott gazdag örökség közül 1905-öt követően egyetlen ingatlan sem maradt a Gáspárdyak birtokában, csupán Elemér tartotta meg az ősi, még nagyanyjától, **szalgéri Szalgháry Rozáliától** (*PUSZTAVEZEKÉNY, 1795.) eredő birtok 160 m. holdat kitevő részét **Hevesvezekényen**, mely az 1887. évi kataszteri térkép szerint hosszúkás téglalap alakú volt s az apáti úttól (a nagyhalmi kőhatártól) Heves község irányába nyúlt el. A birtokállapotok 1909. évi helyesítése szerint 175 hold területéből 86 hold szántó, 31 hold rét, 57 hold legelő, 1 hold földadó alá nem eső egyéb terület volt. A birtok 1911-ben 749 kh volt és azt Hay Miksa haszonbérelő művelte, területe 1925-ben 131 kh-at, 1935-ben 117 kh-at tett ki. A falu külterületén fekvő Gáspárdy tanya egy birkahodályt s egy cselédházat, valamint a körülvevő birtokot jelentette, a térképen pedig Zsindelyes tanyának volt jelölve. A kis épületegyüttest csak 1997-ben bontották le. Heves felől érkezve közvetlenül a városka előtt, az út jobb oldalán húzódott a családi földrészlet, aminek egy része mocsaras terület volt, helyi nevén a „Bogaras”, másként „Bogárzó”. Itt állandó jelleggel csak a juhászok laktak.

Vezekényi háza a Toldi Miklós u. 8. alatt, a falu központ felé eső részén állott. Unokatestvére, dr. Vratárics György gyerekkori visszaemlékezése érzékletesen adja vissza az akkori hangulatot: „Szinay Andrással (*BUDAPEST, 1913. †BALTIMORE, 1988.) hamar rájöttünk, hogy a szomszédban, Gáspárdyék házában minden másképpen van. Ott a családtagok egymásközti érintkezéséből hiányzott minden formatisztle; a ház maga sem volt ősi és komoly; egyszerű parasztház volt igen csekély átalakításokkal. Az udvaron nagy pingpongsatákat lehetett vívni, a gyerekserg birtokba vett mindent, a ház ura, Gáspárdy Elemér velünk játszott s felesége, Sári Néném vidám mosollyal nézte el helytelenkedéseinket.” Elemér a nyarakat családjával mindig itt töltötte. Később a ház utcára néző részét tanyaszomszédjának, Gulyás Gáspár hentesnek, utóbb

a ház hátsó részét és a telket házsomszédjának, Nagy Sándor (*1920. †1983.) gazdálkodónak eladta. Magát a házat a II. világháború után új tulajdonosa lebontotta, helye üresen álló parlag.

Legjobb barátja vitéz szinai (Abaúj vm.) **Szinay (Sznistsák) Béla** (*EGER, 1880. június 9. †BUDAPEST, 1948. szeptember 8.) {neje Vratarics Johanna (*PUSZTAVEZEKÉNY, 1889. február 19. †BUDAPEST, 1949. február 3.), Vratarics Gyula unokatestvére} 1928. és 1931. között a (VIII.) honvéd tisztképző Ludovika Akadémia parancsnoka, 1931. és 1936. között altábornagyként a Csendőrség országos parancsnoka, az Egyetemi és Főiskolai Önkéntes Nemzeti Munkaszolgálat parancsnoka, a M. Katona Írók Körének elnöke - helyi nagybirtokos volt, vele sokat vadászott a vezekényi határban. Kúriája utóbb a Vratarics család birtokába került s ma a Polgármesteri Hivatal épülete (Alkotmány u. 2.). Elemérék vezekényi szakácsnéja és házvezetőnője a dolgos özv. Nagy Fábiánné Szilágyi Anna (*PUSZTAVEZEKÉNY, 1895. március 19. †HEVESVEZEKÉNY, 1952. március 27.) (Panni) volt, akinek leánya, Ivanics Józsefné Nagy Anna (*HEVESVEZEKÉNY, 1916. március 21. †HEVESVEZEKÉNY, 1991. július 5.) („kis Panni”) Marianna lányáéknál lett a három gyermek dajkája. Elemér hevesvezekényi birtoka a háborút követően az államosítás sorsára jutott. A Heves vm.-i Földbirtokrendező Tanács 1945. június 9-i határozatával kimondta a 116 kh (ebből 79 kh szántó, 11 kh rét, 24 kh legelő, 2 kh egyéb) területű birtok egészben való igénybevételét s azt csakhamar téteszesítették. Az I. fokú döntés ellen Elemér az Országos Földbirtokrendező Tanácshoz fellebbezett ugyan, mindhiába. Enyhe vigaszt jelentett, hogy az 1991. évi XXV. tv. alapján nyolc leszármazója részesült az el-vett föld után kárpótlásban.

Mint Heves vm. törvényhatósági bizottságának és Hevesvezekény képviselőtestületének tagja, a Hevesi Sport Egyesület díszelnöke a vm. és Heves község közéletében is előkelő szerepet töltött be, már azért is, mert képviselőként a hevesi belvárosi iskola építéséhez 25.000 P, az artézi kút fúrásához 8.000 P, a kultúr-ház létesítéséhez pedig 16.000 P á.-segélyt, illetve kölcsönt eszközölt ki. Közbenjárására beállították Heves és Ludas (Heves vm.) között az autóbusszjáratot és a hevesi szőlőknél vasúti megállót létesítettek. Boconád, Tarnaméra, Tarnasáday, Zaránk, Erk, Tarnaörs, Visznek és Nagyfüged (mind Heves vm.) községek közintézményeire is jelentős összegű állami segélyeket szerzett. **Kerülete valamennyi községében, minden esztendőben beszámolót tartott, amit előtte egyetlen képviselő sem tett.**

Jelentős szak- és szépirodalmi tevékenységet fejtett ki, számos politikai és gazdasági cikke jelent meg a különböző folyóiratokban és napilapokban. 1938. január 15-től az 1905. óta kiadott s még az Elemér általi átvételének évében megszűnt Közigazgatási Közlöny c. közigazgatási és politikai hetilap utolsó felelős szerkesztője volt. **A Révai-lexikonba (Révai) ő írta a vasutak tárgykörébe tartozó vasúti gazdaságtan, jog, statisztika részeket.**

Elemér a (II.) Török u. 6. I. emeleti tágas lakást - ami a ház utcafronti részével szemben állva a kapu vonalától balra esett - családjával 1924-től 1934-ig dr. Haas Bertalan (*PEST-BUDA, 1872. †BUDAPEST, 1944.) ügyvéd-től bérelte. A nagy előszoba négy lakószobára, a konyhára s a cselédszobára nyílt. A házban sok notabilitás lakott: a másik I. emeleti lakást butikai (Zemplén vm.) dr. Buttkay Bertalan (†1944. után) postaszámvevő-ségi főtanácsos bérelte, míg a fszt.-en vitéz lovag spondalungai Metz Rezső (*BUDWEIS, 1861. †PILISCSABA, 1943.) altábornagyék laktak - emlékezett vissza minderre 1998-ban az Elemérék idejében már a házban lakó özv. Ruzsák Károlyné Pintér Terézia (*BUDAPEST, 1913. †BUDAPEST, 2017.). Elemérék 1934-ben költöztek a Géza bátyjáéhoz igen közel eső, a {(II.), most (I.)} Szilágyi Dezső tér 7. fszt. 4-ben levő, Dunára néző, elegáns lakásba (abba, amelyikben a XXI. század elején a Bolíviai Köztársaság tb. konzuli képvisellete működött).

Markáns közéleti megnyilvánulásai mellett a magánéletben inkább határozatlan ember volt. Indulatos ember hírében állt, ugyanakkor élt-halt a tréféért, a helyzetkomikumokért. Állandóan kénrímeket faragott, s azokat az élő beszédbe is beépítette. A viccekkel különösen a gyermekeket szórakoztatta. Ha azonban valaki az útjába akadt, rögvést sakparti lejátszására unszolta. A kockás tábla látványa újabb rigmusok költésére sarkallta („Sakkuci Móric doloris infernibus”, „A tenger vize sós, nem vagyok én jós”), de az ördög bibliája sem hagyta őt hidegen („Makk maholnap büszke generális”, „Zöldicsi uncsi puncsi”). Ifjú korában kitűnően korcsolyázott, amint arra egy visszaemlékezés is utal: „Az indítást azonban hamarosan megkaptuk ehhez is. Azt is elmondom, kitől. Gáspárdy Elemér volt országgyűlési képviselő volt az első, akitől nyolcasokat, hurokparagrafusokat és más csodálatos jégárbeszkeket láttunk. Szemünk-szánk elállt, hogy lehet ennyi ideig egy lábon korcsolyázni” (Kállay Miklós, Képes Sport, 1940. február 20.). Szabad idejének megszokott időtöltése a versírás volt, ez a szenvedély leányára, Sárára is átragadt. Budapesti és vidéki lapokban tárcái, versei jelentek meg. Dohányéhségét szintén nem rejtette véka alá. Egy kézzel, zsebben sodorta a cigarettát, mint egy angol lord. Német és francia nyelveken beszélt.

Minden korszakosan merész elgondolása ellenére ádázan ellenezte a női emancipációt: hallani sem akart arról, hogy unokája, gálochi (Ung vm.) dr. Tömösváry Johanna (*HEVES, 1930.) az egyetemre jelentkezék.

„Nagyon szeretett vadászni is. Ha erre nem volt módja, borocska mellett kvaterkázott, adomázott, sakkozott, kártyázott” – elevenítette fel a múltat unokája, Tömösváry Teodóra (*HEVES, 1929.), aki Elemér sétatábotját őrizte. Dr. Czucz Péterné turcsányi és terestényfalvi (mindkettő Nyitra vm.) dr. Turchányi Margit (*1942.) gyógyszerésznő visszaemlékezéséből idézzük: „Azt már édesapám árulta el, hogy ez az elől gömbölyű, igen vékonypengéjű korcsolya, amelyet én még soha nem láttam, egy valódi versenykorcsolya, amellyel Elemér bácsi sokszor versenyzett és többször bajnokságot is nyert vele. Elemér bácsi nem volt magas ember, de egész megjelenésén látszott, hogy minden ízében úri ember. A mozgása, a mozdulatai, a gesztusai mind-mind arról árulkodtak, hogy él benne az a magasan képzett, kulturált viselkedés, amit valamikor magáévá tett. Nyájas ember volt, de nem mesterkél, kedves, de nem leereszkedő. Természetes magától értetődőséggel mondta és tette a leghétköznapibb szavakat és cselekedeteket, de előkelően. Ez benne volt. A köszönéstől kezdve, a kabát felsegítéséig mindent. Jó ember volt és ez a jóság tükröződött az arcvonásaiban is.”

A Budai Katolikus Kör választmányi tagjaként részt vett a hitélet ébren tartásában. Bár szívesen fogadott vendégeket, azoknak viszont mindig pontosan a megbeszélt időpontban kellett érkezniük, mert ha csak egy percet is késtek, ő fogta magát s elment hazulról. Elemér szívásztámaja idősebb korára felerősödött és súlyosbodott, még a pusztai járás is rettenetes megerőltetést jelentett neki. Végül halála is erre visszavezethető.

Elemér pecsétgyűrűjét és fényképalbumát Béla (*VORAU, 1945.) dédunokája őrizte.

A II. vh. után a kommunista állami hatalom nem csak minden földbirtokától és ebből származó jövedelmétől fosztotta meg, hanem elvette tőle a nyugdíját is, sőt lakásukba társbérloket helyeztek el, személyzeti szobájukat kiadták albérletbe. Ezekben az években még a kitelepítés veszélye is felmerült. Ekkor végleg megkeseredett. Az idős házaspárt vejük, **dr. Ferenczy Károly** (*SZEGED, 1901.) és felesége, **Gáspárdyioók Marica** anyagilag is támogatta (az utóbbi ezért vállalt zongoratanári állást a XXI. ker.-ben). Az 1943. február 5-én és 1962. október 7.-én kelt végrendeleteiben vagyonának lemenői közötti felosztásáról gondoskodott.

Buzáth Sarolta alacsony, jó alakú, barna hajú, szép arcú - idős korára ősz hajú, törekény termetű - szelíd természetű, de ironikus egyéniségű hölgy volt. Amikor sűrű háziasszonyi teendői megengedték, szeretett lustálkodni és rendületlenül olvasta kedvenc regényeit, folyóiratait. Unokái iránt mindig nagy, de sosem túláradó szeretettel viseltetett.

Az MTC (1906/35), a Magyar Könyvészet (1921/3), az *Országgyűlési Almanach az 1927/31. évi országgyűlésre* (Freissberger Gyula, MTI, Bp., 1927.), a *Magyar Politikai Lexikon* 1914-1929. (dr. T. Boros László, Európa, Bp., 1929. és Madarász Elemér, M., Bp., 1935.), a *Magyar Társadalom Lexikonja* (Bp., 1930. és 1941.), az *Országgyűlési almanach az 1931-1936. évi országgyűlésről* (Haeffler István, MTI, Bp., 1931.), a *Magyar Írók Élete és Munkái* (Gulyás Pál, M. Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete, Bp., 1939.) és a *Keresztény Magyar Közéleti Almanach* (Hortobágyi Jenő, Bp., 1940., Pátria) közli rövid életrajzát és a *Heves vm. újjáépítése Trianon után* (dr. Békássy Jenő, Hungária, Bp., 1931.) és az *Új Idők Lexikona* (Singer és Wolfner, Bp., 1938.) is megemlékezett róla. *Politikusportré egy regény tükrében* (Szuromi Rita, TISICUM, valamint a *Jász-Nagykun-Szolnok vm.-i múzeumok évkönyve XX., XXX.*, Damjanich János Múzeum, Szolnok).

A Szilágyi Dezső téri lakásuk bérleti jogát unokája, Ferenczy Tamás (*BUDAPEST, 1934.) örökölte.

Elemér - vagy ahogy a rokonság egy része szólította: Tátyer - szőke hajú, kék szemű, vékony csontozatú, alacsony, bajszos férfi volt. Magas kort megérve 1963. május 27-én szív- és keringési elégtelenségben és tüdő-tágulatban hunyt el lakásában Budapesten s 30-án a (XII.) Farkasréti temetőben temették el, ugyanabba a sírba, ahová hitvesét 1962. július 6-án helyezték örök nyugalomra. Lelki üdvéért temetése napján az (I.) Alsó-vízivárosi Árpád-házi Szent Erzsébet (kapucinus) plébánia templomban mondtak szentmisét. Közös sírjuk nem lett időben megváltva, amiért a temetőfenntartó szerv Elemérék poraira dr. Hegedűs Miklós és neje földi maradványait helyezte el.

Házasságukból két leány született: **Sarolta** és **Marianna**.

Dr. Gáspárdy András és Dr. Gáspárdy László

Forrás : 1. *Dr. Gáspárdy András és Dr. Gáspárdy László : Gáspárdy Emlékkönyv.* Budapest, 1993. 175 ol.
2. *Dr. Gáspárdy András és Dr. Gáspárdy László : Gáspárdy Emlékkönyv.* Budapest, 2009. 504 ol.